

Ten geleide

Deze *Uitleg van de Grondwet* is een nieuwe uitgave van het systematisch en artikelsgewijs commentaar dat sinds vijf jaren als webcommentaar op Nederlandrechtsstaat.nl is gepubliceerd en periodiek wordt herzien. Het bouwt voort op het laatstelijk in 2000 in boekvorm verschenen werk *De Grondwet: Een systematisch en artikelsgewijs commentaar* onder redactie van prof. mr. A.K. Koekkoek (1945-2005), hoogleraar in Tilburg, met wie de huidige redacteuren vele jaren nauw hebben samengewerkt. Koekkoek voerde de redactie van dit commentaar eerder samen met de Rotterdamse hoogleraar prof. mr. P.W.C. Akkermans (1942-2002), die het werk in 1987 begonnen was. De vakgroep Public Law and Governance van Tilburg University heeft in samenwerking met aan andere faculteiten verbonden of in publieke ambten werkzame collega's het becommentariëren van de Grondwet kunnen voortzetten. De webpublicatie werd mede mogelijk gemaakt door steun van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van het Nationaal Fonds voor Vrede, Vrijheid en Veteranenzorg (vfonds).

De keuze voor een boekuitgave in het fonds van uitgeverij Boom juridisch naast – dus niet in plaats van de – webeditie komt voort uit de behoefte van intensieve gebruikers van het commentaar, onder wie juridische studenten, aan meer overzicht en aan meer greep op de omvangrijke tekst. Navigeren op de website is weliswaar handig voor wie het commentaar incidenteel raadpleegt, maar de verschillende tussenstappen die daarbij nodig zijn, hinderen andere gebruikers. In 2020 verscheen een selectie als studenteneditie. Nu met de inzet en toewijding van vele collega's alle commentaren zijn herzien, ook – voor zover nodig – de in de studenteneditie opgenomen commentaren, ziet een complete boekuitgave het licht.

Ontwikkelingen rond de uitleg van de Grondwet zijn niet alleen maar het werk van de soevereine 'grondwetgever', maar ook van degenen die met de Grondwet leven, burgers zowel als politici en andere ambtsdragers. Een commentator van de Grondwet kan er dus niet ermee volstaan, te zoeken naar de 'bedoelingen van de grondwetgever', maar moet ook meewegen hoe zulke bedoelingen doorwerken in wetgeving, rechtspraak (al is die er in Nederland weinig, als gevolg van het verbod van toetsing van wetten aan de Grondwet) en beleid. Degenen die een rol spelen in het constitutionele bestel – personen die een politiek of rechterlijk ambt vervullen, bestuurders, opiniemakers, staatsburgers – verhouden zich met hun besluiten en opvattingen interpreterend tot de Grondwet. Ze moeten anderen die in dat proces een rol spelen, overtuigen en dus aansluiting zoeken bij wat er al over de Grondwet is gezegd, vooral door hun medespelers in het constitutionele discours en ook, soms, door commentatoren. Maar ze kunnen niet van de Grondwet maken wat ze willen: zoals elke te interpreteren tekst draagt de Grondwet haar ontstaansgeschiedenis van meer dan twee eeuwen mee en is ze gesitueerd in een semantisch veld.

Daarmee zijn de commentatoren in de weer, en in het hier gepresenteerde commentaar volgen zij per artikel een indeling die dit weerspiegelt: de ontstaansgeschiedenis naast de actuele werking. Anders dan in een opvatting als zou de staatsrechtgeleerde alleen maar hoeven te achterhalen wat de grondwetgever bij de vaststelling van een bepaling heeft bedoeld, is het becommentariëren van een levende grondwet naar zijn aard nooit klaar (al zijn er nogal wat bepalingen die langdurig sluimeren, omdat er nooit iets mee aan de hand is).

Wij sluiten dit commentaar af met een constitutioneel glossarium. Wij hopen dat dit behulpzaam is bij de uitleg van onze Grondwet, die immers ook het werk zal zijn van lezers en gebruikers van ons commentaar.

De redacteuren hechten eraan Gloria Kirovska BA LLM, onderzoeksmedewerker bij Tilburg Law School, op deze plaats te bedanken voor haar zorgvuldige ondersteuning bij het persklaar maken van deze nieuwe editie. Zij houden zich aanbevolen voor opmerkingen en suggesties van de lezers en gebruikers van dit commentaar.

Tilburg, zomer 2021

Ernst Hirsch Ballin
Eric Janse de Jonge
Gert-Jan Leenknecht